

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
ІНСТИТУТ ПРАКТИЧНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА АРТ-МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН**

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОГО

НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ

для здобувачів вищої освіти

Галузь знань: 02 Культура і мистецтво

Спеціальність: 022 Дизайн, 026 Сценічне мистецтво, 025 Музичне мистецтво

Академічна кваліфікація: «Дизайнер ландшафту», «Дизайнер інтер'єру», «Дизайнер-графік, рекламист», «Режисер», «Актор», «Сольний спів», «Звукорежисура»

освітній ступінь бакалавр

Галузь знань 03 гуманітарні науки

Спеціальність 028 Менеджмент соціокультурної діяльності

Академічна кваліфікація: «Менеджер індустрії дозвілля»

освітній ступінь бакалавр

вид дисципліни обов'язкова навчальна дисципліна

Форма навчання заочна

Викладач: канд. пед. наук, доцент Гавеля Оксана Миколаївна

ЗАВДАННЯ: ОПРАЦЮВАТИ ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

Тема 1. Предмет, завдання і методи педагогіки

План

1. Педагогіка як наука про виховання, навчання, і розвиток особистості.
2. Виникнення та історія розвитку педагогіки. Народна, духовна та світська педагогіка.
3. Категорії педагогічної науки.
4. Система педагогічних знань.
5. Напрями та течії зарубіжної педагогіки.
6. Методологічні засади педагогіки.

Мета та завдання: визначити предмет і завдання педагогіки як науки. Розкрити основні етапи її виникнення й розвитку. Зробити аналіз основних педагогічних категорій та понять. Визначити сутність народної педагогіки, педагогіки народознавства, духовної педагогіки, світської педагогіки. Розкрити їх основний зміст. Розкрити сутність понять “виховання в широкому й вузькому значенні”. Визначити цілісну систему педагогічних наук. Обґрунтувати необхідність використання системи методів педагогічних досліджень в отриманні вірогідних результатів. Розглянути шляхи впровадження результатів дослідження в педагогічну практику.

Педагогіка – сукупність теоретичних і прикладних наук, що вивчають процеси виховання, навчання і розвитку особистості. Термін походить від грецького слова *παιδαγωγική* – майстерність виховання.

У Давньому Вавилоні, Єгипті, Сирії “пайдагогос” найчастіше були жерці, а в Давній Греції – найрозумніші, найталановитіші вільнонаймані громадяни: педономи, педотриби, дидакаси, педагоги. У Давньому Римі цю роботу доручали державним чиновникам, які добре оволоділи науками, багато мандрували, знали мови, культуру та звичаї різних народів.

У середні віки педагогічною діяльністю опікувались переважно священники, ченці, однак у міських школах та університетах – дедалі частіше люди зі спеціальною освітою.

У Давньоруській державі педагогів називали “майстрами”. Упродовж багатьох століть тут не існувало спеціальних навчальних закладів для підготовки вчителів. Ними були і дяки з піддядими, і священнослужителі, і мандрівні дидакаси – “школярі-книжники”.

У своєму розвитку педагогіка пройшла такі стадії: народна педагогіка – духовна педагогіка – світська педагогіка.

Значний внесок у розвиток педагогічної думки зробили стародавні грецькі та римські філософи. Провідні діячі культури та політики Афін і Рима сприяли становленню перших педагогічних теорій, які реалізувались в практиці освіти. З'явилися перші інноваційні моделі шкіл, що знайшли вираження насамперед у діяльності їхніх авторів (у Греції – Піфагор, Сократ, Платон, Аристотель, у Римі – частково Цицерон). Можна говорити про те, що відкриті педагогічні принципи (*спрямованість освіти на індивідуальні особливості, діалогічність навчання, гуманні й демократичні відносини між учителем і учнем*) були головним надбанням педагогіки того часу.

Започаткував філософську основу гуманістичної педагогіки – *Сократ*. Сократ вважав, що основою особистості є суб'єктне. Людина повинна здобувати освіту не шляхом наuczіння, тобто передачі істини, а шляхом самостійного пошуку її смислу. Найціннішим у людині є вміння бачити істину (моральність) і належним чином себе поводити. Істину можна пізнати і засвоїти лише через знаходження протиріч у своїх вчинках, думках. Розкриття цих протиріч відкидає надумане знання, а збентеження, що охоплює розум, спонукає до пошуку справжньої істини. Самокерівництву душі учня сприяє вміння вчителя створювати умови, необхідні для її пробудження. Одним із засобів створення таких умов є майєвтика – мистецтво видобування за допомогою вмілих проблемних питань прихованого в людині правильного знання. Сократ називав *вільним знанням таке, що веде до вільної справи*, і його гасло “Пізнай самого себе” стало дійсним змістом його філософських (етичних) міркувань і занять.

В основі педагогічних поглядів *Платона* лежать ідеї сильної держави та повного підпорядкування особистості її вимогам. Античний філософ говорив про меншу вартість індивідуальності в порівнянні з державними справами, не приймав ідею моральної волі людини, вважаючи державу вершителем долі людини. Дисципліна, одноманітність, законслухняний конформізм становили основу державної педагогіки. Її методи – копіювання із прописів, поетичне наслідування на дозволені теми (яке присвячується богам і знаменитим городянам), гра на інструментах (винятково в мажорних ладах). Платон впровадив принципи самоврядування, на зразок уставу навчальних закладів.

Педагогічна система *Аристотеля* є альтернативною до платонівської. Прагнення Аристотеля проникнути в глибину практичного виховання, відстоювання права індивідуальної першості, і побудова на цьому принципі власної педагогічної системи. У праці “Політика” педагогіку Аристотель відносив до практичної філософії. В “*Никомаховій етиці*” Аристотель розкриває своє уявлення про вище благо для людини – пошук щастя: діяльність душі й досягненні “*арете*” (що означало “добротність”, “діловитість”, “придатність” людини). На основі цих ідей він розглядає важливість самовизначення кожного. Визначення Аристотелем головного завдання держави як прагнення громадян до *пайдеї* (що означало культуру, певну якість виховання, самоосвіти та самовдосконалення в їхній єдності) і моральної чесноти (*арете*). Педагогіку він будує на основі пізнання людини, вводить у неї *принцип подиву та інтересу (як мотивації учня)*.

Для греків метою виховання була “*калокагатія*” – єдність краси, добра, чесності, сумлінності; поєднання досконалої людини та вільної індивідуальності. У Греції періоду її розквіту в педагогіці вперше затверджується *принцип інтересу до людини, прийняття її як споконвічно прекрасної й доброї (один з основних принципів гуманної педагогіки)*. Ідеї стоїків про рівність усіх людей як громадян космосу й світової держави перед світовим законом (*Сенека, Марк Аврелій*)

Великим мислителем Еллади сучасна педагогіка зобов'язана появою багатьох ідей і норм вільного виховання: людяності; прагнення до морального вдосконалювання через досягнення внутрішньої свободи; поєднання “вільного знання” і “вільної справи”; подиву та інтересу як бази самостійного вчення; включеного педагогічного спостереження й провокування допитливості учня як головних педагогічних прийомів.

До початку XVII століття педагогіка була частиною філософії. Відокремлення її від філософії й оформлення в наукову систему пов'язане з іменем великого чеського педагога Яна Амоса Коменського (1592–1670). У 1632 році Я. Коменський створив видатний твір “Велика дидактика”, який започаткував науку про процес навчання, а в 1633 році – перше в світі спеціальне керівництво по вихованню дітей дошкільного віку “Материнська школа”. Усі педагогічні твори Я. Коменського пронизують думки про те, людина є “найдосконалішим, прекрасним творінням”, “чудесним мікрокосмом”; школа – “майстернею гуманності” а правильне виховання завжди повинно бути природовідповідним. Не втратила ні актуальності, ні свого наукового значення і його схема організації школи, теоретичне обґрунтування та розробка принципів навчання, класно-урочної системи навчання тощо.

Видатний німецький педагог-теоретик XIX століття – *Герbart Йоганн Фрідріх* (1771–1841) здійснив спробу обґрунтувати педагогіку за допомогою даних двох наук: з філософії він виводив мету виховання, а за допомогою психології обґрунтував шляхи її досягнення. Аналізуючи педагогічний процес, Й. Герbart виділяв у ньому три частини – управління дітьми, навчання, моральне виховання. Задача управління, за Герbartом, полягає в дисциплінуванні дітей, в упорядкуванні їхніх учинків та бажань. Він розробив власну теорію навчання, задачею якого виступає розвиток у дітей всебічного інтересу, з котрим пов'язується викладання усіх навчальних предметів.

Видатний німецький педагог-демократ – *Дістервег Фрідріх Вільгельм Адольф* (1790–1866) зробив подальший крок уперед у розробці теорії розвиваючого навчання. Ф.В.А. Дістервегом було вперше впроваджено до наукового обігу термін “соціальна педагогіка”, яку він називав “засобом діяльності вчителя в середовищі”. Ф.В.А. Дістервег був переконаний у тому, що саме вчителі несуть відповідальність за виховання в учнів соціальних умінь.

Руссо Жан-Жак (1712-1778) – належить до плеяди відомих французьких просвітників, таких як Даламбер, Гельвецій, Гольбах. В 1762 р. був надрукований роман-трактат Руссо “Еміль або про виховання”, у якому він показує шлях виховання людини нового, тобто (буржуазного) суспільства. Руссо був прихильником відданості природі, “природності”. Основу його світогляду становить: 1) природне право; 2) природна релігія; 3) природне виховання. Він був гарячим прихильником праці, трудового начала. Громадянин, що цінує свою волю, навчиться поважати волю інших, засновану на праці.

Оуен Роберт (1771-1858) – англійський соціаліст-утопіст, світогляд якого сформувався під значним впливом ідей французьких філософів-просвітників ХУІІІ століття. Як їхній послідовник, він уважав, що, змінивши характер виховання, можна усунути всі вади буржуазного суспільства, створити сприятливе соціальне середовище, котре, у свою чергу буде формувати всебічно розвинутих, високоморальних членів суспільства. Р. Оуен дуже високо цінував роль виховання, вважав, що воно має бути всебічним, пов'язаним з участю дітей у виробничій праці. Освітня же робота в школі повинна будуватися на основі наук. Як співвласник фабрики, Р. Оуен уперше створив для своїх робітників та їхніх дітей цілу систему виховних освітянських закладів: дитячий садок, початкову школу, школу для працюючих підлітків, клуб для дорослих (“Новий інститут для формування ха-

рактеру”). Педагогічні дослідження було продовжено Р. Оуеном в організованій ним у Північній Америці комуністичній громаді “Нова Гармонія”, де були створені школи для виховання та навчання дітей згідно з його ідеями. Новим було те, що в цих навчальних закладах для дітей робітників були створені умови кращі, ніж ті, в яких перебували діти представників усіх інших класів.

Дьюї Джон (1859–1952) – американський філософ, видатний соціолог, засновник педагогіки прагматизму. Наприкінці XIX століття він виступив проти формалізму та догматизму, що панував у школах того часу, і висунув ідею створення нової школи. Така школа має будувати свою роботу на основі спонтанних інтересів та особистого досвіду учнів, які всі необхідні знання повинні набувати в процесі ігрової й трудової діяльності. Виступи Дьюї в 90-роки XIX століття із критикою традиційних методів, змісту та організації навчальної роботи в школі було явищем позитивним. Однак, широке впровадження його ідей у практику елементарної школи США та деяких інших країн призвело до порушення систематичності навчання, до зниження його наукового рівня.

Особливо популярними в буржуазній педагогіці XIX століття були його ідеї щодо чотирьохступеневої побудови навчального процесу – впровадження нового матеріалу, встановлення зв’язку між новим та вже відомим, узагальнення та формулювання висновків, практичне застосування знань.

Основою педагогічної науки є народна, духовна і світська педагогіки.

Народна педагогіка – галузь педагогічних знань і досвіду народу, що виявляється в домінуючих у нього поглядах на мету, завдання, засоби й методи виховання і навчання.

Духовна педагогіка – галузь педагогічних знань і досвіду з виховання й навчання особистості засобами релігії. Найбільшого розвитку духовна педагогіка набула в епоху Середньовіччя, коли церква монополізувала духовне життя суспільства, спрямовуючи виховання в релігійне річище. Значний внесок у розвиток педагогіки усіх часів зробили такі відомі діячі церкви, філософи, як: Тертуліан Квінт Септимій Флоренс (160-222), Августин Блаженний Аврелій (354-430), Аквінат (Фома Аквінський) (1225 – 1274). У XXI столітті важливою ознакою соціального життя в Україні є повернення до основ релігії. Релігія як джерело цінностей містить знання й досвід для виховання й навчання підростаючого покоління.

Світська педагогіка – сучасна педагогіка, мета та засоби навчання й виховання якої визначаються політичними та економічними завданнями держави. Своїм корінням вона сягає давнього світу. У Китаї, Індії, Греції, Римі було зроблено перші спроби узагальнити досвід виховання, сформулювати певні педагогічні положення, ідеї. У тогочасних філософських трактатах знаходимо перші педагогічні узагальнення, зокрема, щодо проблеми співвідношення політики й виховання, особистості й держави, цілі, змісту та правил виховної діяльності. У своєму розвитку спирається на такі джерела: *педагогічну спадщину минулого; сучасні педагогічні дослідження*, які збагачують педагогічну думку новими ідеями; – *передовий педагогічний досвід*. Здобуте в процесі вивчення педагогічного досвіду знання стає джерелом існування та розвитку педагогічної науки.

Об’єктом педагогіки є та частина об’єктивного світу, ті його явища, які обумовлюють розвиток людської особистості в процесі цілеспрямованої діяльності суспільства. Тобто об’єктом педагогіки є освіта.

Предмет педагогіки – це процес спрямованого особистісного розвитку людини в умовах її навчання, виховання й освіти. Виховна діяльність здійснюється в закладах освіти людьми, уповноваженими на це суспільством.

До *основних категорій педагогіки* належать: освіта, навчання, виховання.

Освіта – це процес і результат засвоєння учнями систематизованих знань, умінь, і навичок, формування на їх основі наукового світогляду, моральних та інших якостей особистості, розвиток її творчих сил і здібностей. Навчання є основним шляхом і засобом здобуття освіти.

Здобуття певної освіти відповідає певному статусу людини в суспільстві, його освітньому (згідно зі ст. 37 Закону “Про освіту” – бакалавр, магістр або науковому ступеню – кандидат, доктор наук).

Термін “Освіта” вживається на означення не тільки процесу розумового виховання й підготовки до виконання певних суспільних функцій, а й розвитку цього процесу: певного рівня освіченості, ступеня озброєності знаннями, уміннями і навичками, а також характеру освіченості (неповна середня, повна середня або вища, загальна або професійна освіта).

Освіта є соціальним інститутом. Завдяки їй передаються та втілюються базові культурні цінності й цілі розвитку суспільства.

Освітня діяльність – діяльність, пов’язана з наданням послуг щодо здобуття вищої освіти, з видачею відповідного документа. (Відповідно до Закону України “Про вищу освіту” (Загальні положення. Розділ 1)).

Поняття “Освіта” означає також сукупність і функціонування освітньо-виховних установ різних типів та ступенів: початкових, середніх та вищих шкіл, курсів, дошкільних та позашкільних закладів тощо. До них належать дитячі садки, школи, гімназії, школи-інтернати, ліцеї, коледжі, інститути, університети, академії, будинки молоді, палаци творчості, центри розвитку, кімнати школярів тощо.

Навчання – це процес взаємодії вчителя й учня, що забезпечує засвоєння знань, формування умінь і навичок, тобто сприяє розвитку учня. При цьому вчитель – викладає, цілеспрямовано передає знання, життєвий досвід, засоби діяльності, основи культури й наукового знання; керує процесом засвоєння знань, навичок та вмінь; створює умови для розвитку особистості учня (розвиває пам’ять, увагу, мислення). У свою чергу учень – намагається оволодіти поданою інформацією і виконує навчальні завдання за допомогою вчителя, разом з однокласниками, або самостійно; намагається самостійно спостерігати, мислити, порівнювати; проявляє ініціативу в пошуку нових знань, додаткових джерел інформації (довідників, підручників або Інтернету), займається самоосвітою.

Виховання – це цілеспрямований та організований процес формування особистості. Виховання розглядається як передача історичного й культурного досвіду від покоління до покоління. Водночас вихователь – передає досвід, накопичений людством; залучає у світ культури; стимулює до самовиховання; допомагає розібратися у важких життєвих ситуаціях і знайти вихід із складного становища. Вихованець – опановує досвід людських стосунків та основи культури; працює над собою; навчається засобам спілкування і манерам поведінки.

Виховання в широкому соціальному значенні – процес формування особистості під впливом навколишнього середовища, умов, обставин, суспільного ладу.

Виховання в широкому педагогічному значенні – це формування особистості дитини під впливом діяльності педагогічного колективу закладу освіти, яка базується на педагогічній теорії, передовому педагогічному досвіді. Тобто це забезпечення умов і можливостей для виховання дитини.

Виховання у вузькому педагогічному значенні – цілеспрямована виховна діяльність педагога, спрямована на досягнення конкретної мети в колективі учнів. Тобто це безпосередня локальна конкретна виховна проблема в конкретній ситуації.

Виховання в гранично вузькому значенні – спеціально організований процес, що передбачає формування певних якостей особистості, процес управління її розвитком, що відбувається через взаємодію вихователя і вихованця.

У живому педагогічному процесі ці педагогічні категорії взаємопов’язані та взаємозумовлені. Як у широкому соціальному, так і в широкому педагогічному значенні виховання охоплює навчання та освіту. Закономірністю навчального процесу є виховний характер навчання. Діалектичне взаємовідношення “навчання – виховання” спрямоване перш за все на розвиток діяльності й особистих характеристик людини на підставі його інтересів, набутих знань, умінь та навичок.

Характерною особливістю сучасної системи освіти в Україні є гуманізм і демократизм, зв’язок із розбудовою української державності, формування національної самосвідомості громадян України. Освіта є основою інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку кожного суспільства.

До педагогічних наук належать: загальна педагогіка, вікова педагогіка, корекцій на педагогіка, галузеві педагогіки.

Загальна педагогіка – базова наукова дисципліна, яка вивчає основні закономірності, а також формулює принципи, форми й методи педагогічного процесу, як спрямованого особистісного розвитку, розробляє його (процесу) загальні основи для всіх вікових категорій та навчально-виховних закладів. Загальна педагогіка складається із чотирьох розділів: основи педагогіки; теорія навчання та освіти; теорія виховання – теорія управління навчально-виховним процесом.

Вікова педагогіка – дошкільна, шкільна педагогіка, педагогіка дорослих, що вивчає вікові аспекти навчання й виховання, які визначають специфіку навчально-виховної роботи з певними віковими групами.

Спеціальна або корекційна педагогіка (дефектологія) – наука, що досліджує навчання й виховання дітей з певними вадами (фізичними або психічними). Залежно від виду дефектів педагогічні знання цієї галузі поділяються на такі напрями:

- сурдопедагогіка (навчання й виховання дітей глухонімих, глухих, туговухих);
- тифлопедагогіка (навчання й виховання дітей сліпих та слабкозорих дітей);
- олігофренопедагогіка (навчання й виховання розумово відсталих і дітей з уповільненим розумовим розвитком);
- логопедія (навчання й виховання дітей із порушенням мовлення);
- виправно-трудова педагогіка (перевиховання неповнолітніх і дорослих злочинців).

Професійна педагогіка – досліджує й розробляє питання підготовки фахівців для різних галузей народного господарства.

Галузева педагогіка – вивчає галузеві аспекти освіти, які визначають специфіку навчально-виховного процесу в тих чи інших умовах, розкриває його закономірності. До неї належить: спортивна, авіаційна, інженерна, військова, медична, культурно-освітня, педагогіка виправно-трудової системи, педагогіка підвищення кваліфікації та перекваліфікації спеціалістів, робітничих кадрів, тощо.

Міжпредметні зв'язки педагогіки це – зв'язки педагогіки з іншими науками, що дають змогу глибше пізнати педагогічні факти, явища і процеси. Зв'язок педагогіки з іншими науками відбувається в різних напрямках. По-перше, це спільність об'єктів (понять, закономірностей, концепцій, предметів, процесів, критеріїв, методів). По-друге, взаємодія, взаємовплив, взаємопроникнення, інтеграція педагогіки та інших наук. По-третє, педагогіка спирається на ідеї інших наук (людина формується в діяльності – з філософії); використовує методи дослідження інших наук (наприклад, анкетування – із соціології), результати досліджень інших наук (насамперед психології); проводить дослідження спільно з іншими науками; дає замовлення іншим наукам на дослідження певних явищ.

На сучасному етапі педагогіка покликана вирішувати, зокрема, такі завдання: вдосконалення змісту освіти; вироблення принципово нових засобів навчання, навчального обладнання; підготовка підручників відповідно до вдосконалення змісту освіти; комп'ютеризація праці вчителя; вироблення нових і модернізація наявних форм і методів навчання; підсилення виховної ролі уроку; вдосконалення змісту й методики виховання; вдосконалення політехнічної підготовки учнів, їх професійної орієнтації та підготовки до праці; вироблення шляхів демократизації та гуманізації життя й діяльності школи.

Філософський напрям в педагогічній науці – утворюють течії педагогіки, що ґрунтуються на філософії неопозитивізму, екзистенціалізму, неотомізму та ін. Педагогів-теоретиків у філософії неопозитивізму цікавлять його гносеологічні установки і принципи методології наукового пізнання, оскільки неопозитивізм претендує на виконання функції загальнометодологічної засади всієї сучасної науки. Спираючись на положення цієї філософії, окремі її прихильники (Дж. Мур, Л. Вітгенштейн, Б. Рассел) зробили певний внесок в уточнення й систематизацію логічних принципів і методичних прийомів наукового дослідження, відкрили широкі можливості застосування математичних методів дослідження в педагогіці. Прагнення розширити сферу використання в педагогіці математичних методів свідчать про намагання вчених-педагогів досягти більшої об'єктивності результатів своїх досліджень. Однак

аналіз праць деяких західних педагогів переконує, що за складним математичним апаратом дослідження педагогічних проблем приховується бідність педагогічного змісту. Абсолютизація кількісних показників призводить до помилкових теоретичних висновків.

Психолого-педагогічний напрям представлено експериментальною педагогікою. Педагогіка ноосфери – соціальний напрям, що репрезентує принципи нового мислення. Ноосфера – сфера взаємодії природи і суспільства, в межах якої розумна людська діяльність є визначальним чинником розвитку. Поняття “ноосфера” було запроваджено в науковий обіг на початку ХХ століття (П. Тейяр де Шорден, А. Леруа-Луран), набуло розвитку в працях В. Вернадського. Головними завданнями педагогіки ноосфери є: гуманістичне виховання як формування загальнолюдського на основі національного; екологічне та економічне виховання як підготовка до екологічного та економічного виживання; розвиток творчих здібностей кожної людини відповідно до її потенційних можливостей; виховання за допомогою шедеврів світової культури; інтенсивне вивчення іноземних мов з метою вільного спілкування у світовому масштабі; базова освіта всім; комп’ютеризація освіти як інформаційна технологія освіти.

Методологічні засади педагогіки. Загальна характеристика методів, педагогічних та історико-педагогічних досліджень. Метод науково-педагогічного дослідження – шлях вивчення й опанування складних психолого-педагогічних процесів формування особистості, встановлення об’єктивної закономірності виховання і навчання. Серед методів науково-педагогічного дослідження можна назвати такі: анкетування, педагогічного експерименту, вивчення шкільної документації та учнівських робіт, рейтингу й самооцінки, узагальнення незалежних характеристик, психолого-педагогічного тестування, соціометрії, аналізу результатів діяльності учня, реєстрування, ранжирування. Метод педагогічного спостереження – спеціально організоване сприймання педагогічного процесу в природних умовах. Метод бесіди – джерело і спосіб пізнання педагогічного явища через безпосереднє спілкування з особами, яких дослідник вивчає в природних умовах. Етапи педагогічного дослідження. Фундаментальні дослідження. Прикладні дослідження. Теоретичне дослідження і його методи: вимірювання, моделювання реальних педагогічних процесів. Самоспостереження й самоаналіз як методи педагогічної діагностики і науково-педагогічного дослідження.

Самостійна робота

Визначити предмет педагогіки як науки. Чому Демокрит вважав, що людину формує насамперед життєвий досвід? Визначити основні питання, що складають засади духовної педагогіки? На основі чого Аристотель обґрунтував залежність мети й засобів виховання від політичних завдань держави? Яка відмінність існує між духовною та світською педагогікою?

Обґрунтуйте, чому українська народна педагогіка є основою педагогіки. На які саме принципи слід спиратися в організації науково-педагогічних досліджень? Визначте, який існує зв’язок педагогіки з іншими науками і чим він обумовлений? Назвіть основні різновиди педагогічного експерименту. З якою метою режисер, хореограф, соціолог, менеджер соціокультурної сфери оволодіває методами педагогічних досліджень? В яких областях практичної діяльності можуть застосуватись набуті ними знання? Назвіть різноманітні джерела, на які спирається у своєму розвитку педагогіка.

В ЕЛЕКТРОННІ ФОРМІ ПІДГОТУЙТЕ СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ № 1 і №2:

Українське виховання, його пріоритети та цінності. Генезис прогресивних ідей навчання і виховання в історії вітчизняної та зарубіжної педагогіки

Мета: ознайомити студентів з основними тенденціями історичного розвитку педагогіки. Домогтися засвоєння студентами основних понять: "принцип природовідповідності", "національні традиції", "ідея "вільного виховання", "інтерес до навчання". Навчити студентів оцінювати реальний внесок у науку того чи іншого педагога. Розкрити процес формування нової, як національно-демократичної, системи виховання й перехід до традиційно-християнської стратегії виховання. Дати уявлення про генезис прогресивних ідей навчання й виховання в історії вітчизняної та зарубіжної педагогіки. Допомогти студентам усвідомити фундаментальні засади, що визначають природу сучасного українського виховання. Зробити аналіз цінностей, що стосуються особистого життя людини, її родинного життя, сфери її суспільно-громадських стосунків та національно-державного життя. Дати характеристику змісту сучасного українського виховання.

План

1. Принцип природовідповідності у вихованні (Я.А. Коменський, Ж.-Ж. Руссо, Г.С. Сковорода, Я.П. Козельський, Й.Г. Песталоцці, А. Дістервег, К.Д. Ушинський, О.В. Духнович).

2. Вивчення рідної мови, фольклору, національних традицій як основа виховання дітей (І. Вишенський, Я.А. Коменський, А. Дістервег, О.В. Духнович, Т.Г. Шевченко, К.Д. Ушинський).

3. Ідея "вільного" виховання в історії педагогіки (Ж.-Ж. Руссо, Л.М. Толстой, М. Монтессорі, К.В. Вентцель, С.Ф. Русова та ін.).

4. Проблема формування інтересу до навчання у педагогічній спадщині М.Ф. Квінтіліана, А. Дістервега, К.Д. Ушинського, Х.Д. Алчевської, С.А. Ананьєва, Г.Г. Ващенко.

5. Поєднання навчання з продуктивною працею (Д. Беллерс, Г.С. Сковорода, О.А. Захаренко).

Проблемні питання

1. Визначити, чи можна вважати правильним твердження про те, що зміст принципу природовідповідності розкривається такою дефініцією: "Природовідповідність у педагогіці – це таке положення, при якому дітей виховують через активну рухову діяльність, на природі, у спартанських умовах?" Дайте розширену відповідь.

2. Через рідну мову, знання фольклору, традицій формується національний менталітет. Розкрити, якою мірою сприяють вихованню української свідомості сучасні українські та російські пісні, американські фільми, реклама американських, турецьких та китайських товарів?

3. Ідею вільного виховання вперше реалізував видатний давньогрецький філософ та педагог Сократ. Відомо, що він збирав на майдані юрбу вільних від житейських проблем, здорових, заможних та розумних молодиків і вів із ними цікаві дискусії на різні етичні теми. Він не обмежував таке спілкування рамками навчальної програми, навчального плану, розкладом тощо. Чи може зараз на уроці учитель дозволити собі вести сократичну бесіду?

4. Теоретичні підходи щодо визначення шляхів формування інтересу до навчання в учнів розроблялися педагогами багато століть і ще й досі є актуальною проблемою. Може виникнути думка, що це вічна педагогічна проблема. Або, навпаки, скластися враження, що педагоги рухаються не в тому напрямку? Яка ваша думка з цього приводу? Дайте розширену відповідь.

5. У чому сутність сучасного українського виховання, яка його головна мета?

6. Якої думки був Г.Г.Ващенко щодо необхідності розбудови власної національної освіти й виховання молоді в Україні? Охарактеризуйте "Проект системи освіти в самостійній Україні" (1917 р.), запропонований Г.Г.Ващенко.

7. Визначте основні напрями виховання, їх сучасний зміст та шляхи реалізації.

8. У чому суть таких принципів українського виховання: гармонійності, культуро-

відповідності, народності?

9. Яку систему цінностей покладено в основу українського національного виховання?
10. Визначте громадянський та національний аспекти змісту виховання.

Семинар № 2

Увага. Емоції. Почуття. Воля.

План

1. Якісні характеристики уваги.
2. Фізіологічні механізми емоцій і почуттів, роль кори і підкорки в їх регуляції.
3. Види емоцій і почуттів.
4. Виховання власної емоційної культури особистості засобами літератури і мистецтва.
5. Психологічні основи розвитку вольових якостей людини.

Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Гавеля О.М. Педагогіка і психологія / уклад. О. М. Гавеля. Київ : НАКККіМ, 2018. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка : Підручник. Київ : Знання, 2007. – 447 с.
2. Гавеля О.М. Психологія : Навчальний посібник. Част. 1. / О. М. Гавеля. Київ : ДАКККіМ, 2006. 143 с.
3. Гавеля О.М. Психологія : Навчальний посібник. Част. II. / О.М. Гавеля. Київ : ДАКККіМ, 2007. 251 с.
4. Педагогіка : Навчально-методичний посібник / Уклад. О. М. Гавеля. Київ : НАКККіМ, 2010. 208 с.
5. Психологічний підхід до навчання учнів в початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах : Методичні рекомендації / Уклад. О.М. Гавеля. Київ: ДАКККіМ, 2005. 23 с.
6. Психологія : Навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів НАКККіМ / Уклад. О. М. Гавеля. Київ : НАКККіМ, 2012. 112 с.
7. Степанов О. М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки. Київ, 2003. – 504 с.

Додаткові рекомендовані джерела

1. Головей Л.А. Психология развития и возрастная психология: учебник и практикум для академического бакалавриата / под общ. ред. Л. А. Головей. М.: Издательство Юрайт, 2016. 413 с.
2. Губко О.Г. Чи поповнювали науку педологію? // Психологія. 1992. Вип. 38. С.103-109.
3. Києво-Могилянська академія в іменах XVII-XVIII ст.: енциклопедичне видання / За ред. В.С.Брюховецького. Київ, 2001. 736 с.
4. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія. 2-ге видання. Навчальний посібник. Київ, 2017. 124 с.
5. Лубочников П.Г., Нургалеев В.С. Психология когнитивной деятельности: учебное пособие для студентов направлений 37.03.01 «Психология», 44.03.01 «Педагогическое образование» очной и заочной форм обучения. Красноярск: СибГТУ, 2015. 88 с.

6. Психологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Directmedia. 2013 г. 864 с.
7. Фетискин Н.П. Психология воспитания стрессовладающего поведения: учебное пособие. М.: ФОРУМ: ИФРА-М, 2015. 227 с. (Высшее образование. Бакалавриат.).
8. Чернышев А.С., Сарычев С.В., Елизаров С.Г., Беспалов Д.В., Лобков Ю.Л., Матвеева А.В. Лидерство в социальных организациях: пути диагностики и формирования [Текст]: учеб. пособие; под общ. ред. А.С. Чернышева. Курск: Курск. гос. ун-т, 2015. 196 с.
9. Чиркова Т.И. Методологические основы психологии: Учебное пособие к практическим и семинарским занятиям для студентов психологических факультетов. М.: Вузовский учебник: ИНФРА-М, 2013. 400 с.
10. Шутенко, Елена Николаевна. Теории личности в отечественной и зарубежной психологии [Текст]. - Белгород : БелГУ, 2017. 119 с.

10. Веб-ресурси, що містять матеріали, корисні для засвоєння дисципліни

1. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України
2. http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pedagog/index.php – Бібліотека Гумер. Педагогіка.
3. <http://window.edu.ru/> – Безкоштовна електронна бібліотека. Педагогіка.
4. <http://elib.gnpbu.ru/> - Наукова педагогічна бібліотека.
5. <http://pedlib.ru/> - Педагогічна бібліотека.
6. <http://www.periodika.websib.ru/> - Педагогічна періодика.
7. <http://nlr.ru/cat/edict/PDict/> - Термінологічний словник з педагогіки.
8. <https://www.cuspu.edu.ua> - Інтернет-ресурси для науковців.
9. fs.onu.edu.ua/clients/client11/web11/pdf/pedagog_enet.pdf - Інтернет ресурси з педагогічних наук.
10. <https://kdpu.edu.ua> - Інтернет ресурс з педагогіки. Методика виховної роботи
11. <pifp.org.ua/index.php/uk/links> - Психолого-педагогічне інтернет видання.
12. www.eduwiki.uran.net.ua/wiki/index.php?title...ресурсів НАвігатор інтернет-ресурсів з педагогіки.
13. www.psi.webzone.ru – психологічний словник.
14. www.elib.org.ua – цифрова бібліотека України. Психологія.
15. www.psylib.kiev.ua – психологічна бібліотека Київського фонду сприяння розвитку психологічної культури.